

انسان و محیط زیست

www.ketab.ir

تألیف و گردآوری:
دکتر مرتضی کاشفی الاصل

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

سرشناسه	: کاشفی الاصل، مرتضی، ۱۳۲۸-
عنوان و نام پدیدآور	: انسان و محیط زیست/تالیف و گردآوری مرتضی کاشفی الاصل.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه آزاد اسلامی (تهران شمال)، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۰ص.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۱۰۱۲-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: طبیعت - تاثیر انسان
موضوع	: آلودگی - تاثیر بر محیط زیست
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی. واحد تهران شمال
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۰ الف ۷۵/۷۵ GF
رده بندی دیویی	: ۳۰۴/۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۲۸۹۰۹۳۰

نام کتاب: انسان و محیط زیست
تالیف: مرتضی کاشفی الاصل
ناشر: دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال
نوبت چاپ: اول
تاریخ انتشار: ۱۳۹۰
تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه
شماره شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۱۰۱۲-۸
قیمت: ۷۵۰۰ تومان
کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

زمین، خاکستری است؛ آسمان نیز خاکستری است

در زمانه خاکستری، به کدام فردای سبز می‌اندیشیم؟

کجای این روزهای خاکستری پوش، پر است از شنیدن صدای چکاوکی که از بهار بخواند؟ چیزی دارد گم می‌شود و ما نمی‌فهمیم. درختی که سال‌ها سایه اش را دوست داشتیم، اکنون به زغال کدام کارخانه‌ها تبدیل می‌شود؟

انسان امروز، می‌اندیشد که مالک زمین است، حال آنکه خود، روزی خوراک زمین خواهد شد. پدران ما می‌گفتند زمین، امانت خداست در دست انسان، مقرر است که آدمی چند روز مهمان اوست؛ میزبان، دیگری است. آنان، خیانت در امانت را روا نمی‌داشتند و زمین را چون هدیه‌ای از آسمان، گرمی می‌شمردند. اما چه شد که پند پدران ما را فراموش کردیم و خود را صاحب این امانت دانستیم؟

در ژرفنای آسمان لایتنامی، تا آن جا که چشم کار می‌کند، توده‌هایی از خاک و تکه‌هایی از آتش در پروازند که به برهوت و جهنم می‌مانند. اما در این توده خاک که ما برآنیم، بهشتی فراهم شده است که ودیعه حیات را در خود نهان داشته است، چون صدفی که مرواریدی گرانبها را در خود می‌پرورد.

سبزی برگ‌ها و سبزه‌ها، آبی رودها و دریاها، سپیدی ابرها، زردی و سرخی گل‌ها و طیف هفت رنگ میوه‌ها را در کدام گوشه دیگر از این آسمان بی‌نهایت می‌توان سراغ کرد؟

کدام سیاره سرگردان می‌تواند خلیفه خداوند آسمان و زمین را بر خود جای دهد و نیازهایش را برآورد؟

انسان نا سپاس، مادر خود - خاک - را به استثمار می‌کشد و ذره ذره شیره جانش را می‌مکد و پس مانده‌هایش را نیز بر سر و رویش می‌پراکند و از فردای عقوبت الهی نیز نمی‌هراسد.. شاید می‌پندارد زمین دیگری نیز در این آسمان هست.

بیایید به ریشه‌های طراوت جهان وفادار بمانیم.

نگذاریم سرمایه فرزندانمان در حساب گرانبهای این گنجینه خدادادی مسدود شود و نسل‌های آینده، پا بر برهوت ناسپاسی اجدادشان بگذارند.

به گاهواره تکامل هستی وفادار بمانیم که ما از خاکیم و به خاک باز خواهیم گشت.

دعا کن، زمین پاک!

دعا کن باد، دوباره عطر گل‌های بهاری را هدیه بیاورد و جنگل باشد و سبزه و میوه‌های آبدار و دست‌های مشتاق

دعا کن ما هم کنار تو به تلاش بایستیم تا آسمان فردا آبی تر شود.

تا آسمان آبی فردا.....

پیش گفتار

به جرات می‌توان گفت هیچ رشته‌ای از علوم سریعتر از دانشهای زیست محیطی تکوین و تکامل نیافته است. علمی که تا همین نیم قرن گذشته برای اثبات وجود خود تلاش می‌کرد اکنون جای خود را در میان رشته‌های دانشگاهی سراسر جهان باز کرده و گویی از نظر قدمت شانه به شانه دانشهایی مانند پزشکی و نجوم می‌ساید. چنین به نظر می‌رسد که جهان چنان از تولد این دانش جدید هیجان زده گردید و شتاب زده علوم محیط زیست را به شاخه‌های متعدد تقسیم نمود. انتظار می‌رود که شعوب و شاخه‌های بیشتری نیز در راه باشند تا کلیه جنبه‌های ارتباط بین انسان و محیط زیست را بپوشانند. انسان موجودی است پیچیده و در محیطی که به اندازه خود او پیچیدگی دارد بر پیرامون خود اثر گذار است و تاثیر نیز می‌پذیرد. به دلیل پیچیدگی‌های انسان و محیط، نویسندگان آثار زیست محیطی معمولاً ترجیح می‌دهند که نگاه خود را فقط بر یکی از شاخه‌های متعدد محیط زیست متمرکز کنند. مثلاً بحثهایی مانند: آب، هوا، خاک، جمعیت، حیات وحش، ... به سهولت می‌توانند زینت بخش قفسه کتابخانه‌های علاقمندان به این دانش باشند. کتابی که پیش روی شماست، به بحث پیرامون روابط بین انسان و محیط زیست قرن بیست و یکم، با ذکر تاریخچه این روابط پرداخته است.

در این کتاب انسان به عنوان بزرگترین عامل تغییرات در محیط زیست، معرفی شده است. سپس نیازهای انسان و مصارف اجباری و اختیاری او از محیط زیست را معرفی نموده. آنچه حاصل و نتیجه توسعه و مصارف آنهاست، آلودگیها نام گرفته که، تجزیه و تحلیل شده و به پیوست آن، رهیافت بهبود وضعیت زیست محیطی ارائه گردیده است.

کتاب حاضر به عنوان کلیدی از کلیدهای مطالعات زیست محیطی در دسترس جویندگان و به ویژه دانشجویان گذارده می‌شود. امید است مورد استفاده جویندگان دانش محیط زیست قرار گیرد.

دکتر مرتضی کاشفی الاصل

www.ketab.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	پیشگفتار.....
فصل اول: محیط زیست و برخی مفاهیم آن	
۱۳	مفهوم محیط زیست.....
۱۵	محیط طبیعی.....
۱۷	محیط اجتماعی.....
۱۹	منابع طبیعی.....
۲۲	آلودگیها.....
۲۸	تکنولوژی.....
۳۰	توسعه صنعتی.....
فصل دوم: انسان در کره زمین	
۳۷	تکامل انسان.....
۳۹	جامعه اولیه شکارگر-گرد آور.....
۴۳	جامعه پیشرفته شکارگر-گردآور.....
۴۶	جوامع کشاورزی.....
۴۹	جوامع صنعتی.....
فصل سوم: جمعیت و محیط زیست	
(انسان به عنوان بزرگترین عامل تغییر در محیط زیست)	
۵۳	مهار جمعیت انسانی.....
۵۵	عوامل محدودکننده رشد.....
۵۹	پرجمعیتترین کشورهای دنیا.....

۵۹.....	تئوری‌های جمعیت‌شناسی
۶۲.....	جمعیت‌شناسی
۶۳.....	ساختار جمعیت
۸۱.....	شاخص‌های جمعیتی
۸۱.....	روشهای کنترل جمعیت
۸۵.....	پیشنهاداتی برای حل مسئله تغذیه در جهان
۸۶.....	آثار زیست محیطی تولید غذای بیشتر

فصل چهارم: تحولات جمعیت بشر

۸۹.....	نرخ‌های خام زاده و ولد و مرگ و میر
۹۱.....	شاخص تغییر جمعیت کشوری و منطقه ای
۹۵.....	رشد صفر جمعیت
۹۵.....	ظرفیت قابل تحمل
۹۸.....	روند باروری
۱۰۰.....	تحولات جمعیتی و باروری در ایران
۱۰۱.....	نرخ باروری عمومی
۱۱۱.....	جغرافیای جمعیتی
۱۱۲.....	رشد جمعیت و فاصله اقتصادی
۱۱۳.....	تقسیم بندی توسعه جهان

فصل پنجم: زمین و کاربری آن (بخشی از مصارف توسط انسان)

۱۱۷.....	اصول معنوی کاربری زمین
۱۱۹.....	افکار و عقاید در رابطه با اصول معنوی
۱۲۰.....	مناطق بکرو اندوختگاه طبیعی محض
۱۲۲.....	پارک‌های ملی
۱۲۴.....	اثر طبیعی ملی
۱۲۶.....	وضعیت جنگلهای جهان
۱۲۷.....	مصب‌ها و تالابها

۱۳۰.....	اکوسیستم حیات وحش.....
۱۳۱.....	اراضی شهری.....
۱۳۴.....	آمایش و ارزیابی سرزمین.....

فصل ششم: انرژی (مهمترین مصرفی، عامل توسعه)

۱۴۱.....	تعریف انرژی.....
۱۴۲.....	انرژی فسیلی.....
۱۴۵.....	انرژی هسته ای.....
۱۴۵.....	انرژی نو.....
۱۴۸.....	انرژی باد.....
۱۴۹.....	انرژی هیدروژن.....
۱۵۰.....	انرژی زیست توده.....
۱۵۱.....	چرخه زیست توده در طبیعت.....
۱۵۲.....	انرژی خورشیدی.....
۱۵۴.....	انرژی زمین گرمایی.....
۱۵۶.....	راهکارهایی برای استفاده بهینه انرژی در ایران.....

فصل هفتم: آب (مصرفی ضروری)

۱۶۱.....	اهمیت آب.....
۱۶۴.....	توزیع آب شیرین در جهان.....
۱۶۷.....	آب‌های زیرزمینی.....
۱۶۸.....	آلودگی آب.....
۱۷۲.....	آثار آلودگی آب.....
۱۷۵.....	آلودگی نفتی.....
۱۷۷.....	کنترل آلودگی آب.....

فصل هشتم: هوا (مصرفی حیاتی)

۱۸۳.....	آلودگی هوا و تاریخچه آن.....
۱۸۵.....	آلاینده‌های هوا.....

۱۸۶.....	مدیریت آلودگی هوا.....
۱۸۸.....	تشکیل دودمه فتو شیمیایی.....
۱۹۰.....	هوای اسیدی و باران اسیدی.....
۱۹۱.....	اقلیم، توپوگرافی و آلودگی هوا.....
۱۹۳.....	عوارض آلودگی هوا.....
۱۹۶.....	کنترل دودمه صنعتی و اهمیت کنترل و مهار گسیختگی گازها.....
۱۹۸.....	کنترل ذرات معلق در هوا.....

فصل نهم: اقتصاد و سیاست در محیط زیست (حاصل توسعه و مصرف)

۲۰۳.....	اقتصاد چگونه علمی است؟.....
۲۰۴.....	رشد اقتصادی.....
۲۰۵.....	توسعه اقتصادی.....
۲۰۶.....	تولید ناخالص ملی.....
۲۰۷.....	کیفیت ناخالص ملی.....
۲۰۸.....	آلودگی محیط زیست و علم اقتصاد.....
۲۱۰.....	ارزیابی مالی منافع زیست محیطی.....
۲۱۱.....	اقتصاد سبز.....
۲۱۳.....	رهیافت‌های بهبود وضعیت زیست محیطی.....
۲۱۴.....	تحلیل هزینه و سود.....
۲۱۵.....	سیاست و محیط زیست.....
۲۱۹.....	منابع.....